

Pomenirile de la Intrarea Mare

În rânduiala de astăzi a Sfintei Liturghii cântarea Heruvicului, care însoțește procesiunea cu Cinstitele Daruri din cadrul Intrării Mari, este întreruptă de rostirea pomenirilor după modelul rugăciunii adresată Mântuitorului de către tâlharul de pe cruce: „*Pomenește-mă Doamne când vei veni întru Împărăția Ta!*” (Luca 23, 42).

Pomenirile apar în secolul al XII-lea și încep să fie rostite cu voce tare în secolul al XIV-lea

La început Heruvicul se cânta neîntrerupt pe toată durata desfășurării procesiunii cu Cinstitele Daruri, de la ridicarea acestora de la proscomidiar și până la așezarea lor pe Sfânta Masă. Din secolele XII-XIII, odată cu generalizarea participării preoților la procesiune alături de diaconi, unele manuscrise cuprinzând rânduiala Sfintei Liturghii ne indică faptul că preotul rostea cu voce joasă, fără a întrerupe cântarea, o formulă de pomenire generală a celor prezenți. Acestei formule generale i se adaugă ulterior o formulă de pomenire a episcopului locului .

Din secolul al XIV-lea începe să fie rostită cu voce tare, întrerupându-se cântarea Heruvicului, pomenirea generală a celor prezenți cu formula: „***Pe voi pe toți, dreptslăvitorilor creștini, să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor***”. Comentariile liturgice ale Sfântului Nicolae Cabasila (secolul al XIV-lea) și Sfântului Simeon al Tesalonicului (secolul al XV-lea) ne sugerează că pomenirea se realiza în urma cererii credincioșilor. Tot cu voce tare erau pomeniți împăratul și patriarhul, dar numai dacă erau prezenți. În caz contrar erau pomeniți cu voce joasă în timpul cântării Heruvicului, așa cum se făcea și pomenirea altor categorii de clerici și credincioși care s-au adăugat ulterior.

Această rânduială de a se rosti cu voce tare doar pomenirea generală a celor prezenți se păstrează până azi în Biserica Ortodoxă Greacă. În schimb, în practica românească, ca de altfel și în cea slavă, toate pomenirile se fac cu voce tare.

A fi pomenit de Dumnezeu întru Împărăția Sa înseamnă a primi darul vieții celei veșnice

Deși intrate mai târziu în rânduiala Sfintei Liturghii, pomenirile din timpul procesiunii cu Cinstitele Daruri sunt expresia unei atitudini fundamentale a omului înaintea lui Dumnezeu. „*Rugăciunea pentru ca Dumnezeu să pomenească, să-și aducă aminte, alcătuieste centrul întregii slujiri divine a Bisericii, a vieții ei întregi*”.

A fi pomenit de Dumnezeu întru Împărăția Sa înseamnă a fi făcut viu de puterea dragostei Lui, a primi darul vieții celei veșnice. Și la nivelul relațiilor dintre oameni a pomeni pe cineva înseamnă a-l face într-un fel viu în inima mea. Dar această pomenire nu are puterea de a-l face viu cu adevărat, nu este lucrătoare asupra lui ci rămâne la nivelul meu subiectiv. Cu totul altceva este când ești pomenit de Dumnezeu cel veșnic, Făcătorul cerului și al pământului. Prin întruparea Fiului Sau, Dumnezeu și-a arătat dragostea Sa „*nebună*” (Nicolae Cabasila) pentru noi. Asumând firea umană, Fiul lui Dumnezeu și-a adus aminte de noi toți și de aceea îndrăznim, precum tâlharul cel de-a dreapta, să-i cerem să ne pomenească în Împărăția Sa adică să ne facă părtași acesteia. „*Așa precum tâlharul de-a dreapta e sigur atât de iminența intrării lui Hristos în Împărăția de sus, în care doar revine ca om, căci ca Dumnezeu o are din veci, cât și de moartea lui mântuitoare pentru toți, cerându-i să-l pomenească, să-l ducă și pe el în acea Împărăție, așa sunt siguri și cei din biserică atât de intrarea iminentă sau de aflarea Împăratului Hristos cel nevăzut de-a dreapta Tatălui în stare de jertfă pentru noi, cât și de puterea lui de a-i aduce la viața adevărată pe ei și pe toți cei dragi fie că sunt încă vii, fie că sunt adormiți*”.

Înainte de Hristos care S-a jertfit pentru toți și ne-a poruncit să ne iubim unii pe alții precum El ne-a iubit pe noi (Ioan 13, 34), nu se poate gândi fiecare în mod egoist numai la el însuși și, de aceea, rugăciunea de pomenire îmbrățișează întreaga Biserică, unindu-ne pe toți, vii și adormiți, în „amintirea” lui Hristos.

Prin pomenirea diverselor categorii de clerici și credincioși, vii și adormiți, se manifestă conștiința sobornicității Bisericii

Dacă slujește diaconul, pomenirile încep cu rostirea de către acesta a formulei generale de pomenire a celor prezenți: „*Pe voi pe toți, dreptslăvitorilor creștini, să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor*”.

Preotul continuă cu celelalte pomeniri:

Pe Preafericitul Părintele nostru Patriarhul (N) [pe (Înalt-) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)] să-l pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa. - Ne rugăm în primul rând pentru mântuirea episcopului nostru, cel care, păstrând continuitatea harului și credinței de la Sfinții Apostoli și fiind în comuniune cu ceilalți apostoli garantează rămânerea noastră în unitatea de credință și iubire a Bisericii apostolice.

Pe binecredinciosul poporul român de pretutindeni, pe cărmuitorii țării acesteia, pe mai marii orașelor și satelor și pe iubitoarea de Hristos oaste, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa. - Ne-am născut în sânul unui neam și ne mântuim ca aparținând acestui neam de aceea suntem datori să ne rugăm pentru neamul nostru precum și pentru conducătorii noștri, indiferent de vrednicia acestora, ei fiind rânduiți sau îngăduiți de Dumnezeu să conducă treburile lumii acesteia.

Pe frații noștri: preoți, ieromonahi, ierodiaconi, diaconi, monahi și monahii, și pe tot clerul bisericesc și cinul monahicesc, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa. - Clericii sunt cei ce și-au asumat răspunderea mântuirii credincioșilor și, de aceea, au nevoie în mod deosebit de rugăciunea tuturor.

Pe adormiții întru fericire patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, Miron, Nicodim, Iustinian, Iustin și Teoctist, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa. - Sunt pomeniți aici toți patriarhii Bisericii noastre adormiți întru Domnul.

Pe fericiii și pururea pomeniții ctitori ai sfântului lăcașului acestuia, și pe alți ctitori, miluitori și binefăcători, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa. - Ctitorii, miluitorii și făcătorii de bine sunt cei datorită jertfei cărora Biserica își poate desfășura activitatea în mod practic prin săvârșirea slujbelor și mai ales a Sfintei Liturghii, menținând astfel unitatea noastră de credință.

Pe fericiii întru adormire eroii, ostașii și luptătorii români din toate timpurile și din toate locurile, căzuți pe câmpurile de luptă, în lagăre și în închisori pentru apărarea patriei și a credinței strămoșești, pentru întregirea neamului, pentru libertatea și demnitatea noastră, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa. - Este o datorie de onoare să ne rugăm pentru mântuirea celor care s-au jertfit pentru libertatea și demnitatea noastră, pentru credință și neam, pentru ca noi să putem săvârși astăzi Sfânta Liturghie.

Pe cei ce au adus aceste daruri și pe cei pentru care s-au adus, vii și adormiți, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa. - Această pomenire îi include pe toți cei ce și-au adus darul de pâine (și vin) la altar (toți cei prezenți la slujbă ar trebui să se regăsească aici având în

vedere faptul că participarea la Liturghie începe cu aducerea darurilor) precum și pe toți cei pomeniți la Proscomidie de pe pomelnicele ce însoțesc darurile.

Pe toți cei adormiți din neamurile noastre, strămoși, moși, părinți, frați, surori, fii și fiice, soți și soții și pe toți cei dintr-o rudenie cu noi, pe fiecare după numele său, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa. - Cei adormiți au în mod deosebit nevoie de rugăciunea noastră pentru că ei înșiși nu mai pot face nimic pentru mântuirea lor de unde rezultă marea noastră responsabilitate.

Și pe voi pe toți, dreptslăvitorilor creștini, să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. - Pomenirile se încheie cu rostirea de către protos a formulei de pomenire generală a celor prezenți, singura care în bisericile de tradiție greacă se aude rostită cu voce tare.

Prin toate aceste pomeniri, vii și morții se unesc în Hristos pentru că acesta să ne înalțe în Împărăția Sa.

Liturghierul interzice citirea pomelnicelor în acest moment al Liturghiei

Liturghierul face mențiunea expresă că nu se fac pomeniri nominale de pe pomelnice, așa cum, din păcate, se mai întâmplă pe alocuri. Pomenirile prezentate mai sus, prevăzute de Liturghier, cuprind toate categoriile de clerici și credincioși, vii și adormiți, inclusiv pe toți cei de pe pomelnice, care au fost de altfel pomeniți la Proscomidie. Chiar și aceste pomeniri generale sunt, așa cum am văzut, o dezvoltare destul de târzie a Liturghiei, rezumându-se la greci la una singură. Încărcarea cu pomeniri nominale duce la prelungirea nejustificată a acestui moment fiind „o exagerare a amănuntelor accesorii care duce la înecarea acțiunii liturgice principale”. Este bine ca atât clericii cât și credincioșii să înțeleagă acest lucru și să se conformeze indicațiilor Liturghierului.